

Brüsszel, 2023.4.27.  
SWD(2023) 125 final

**BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM**  
**A HATÁSVIZSGÁLATI JELENTÉS VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓJA**

[...]

*amely a következő dokumentumot kíséri:*

**Javaslat**  
**Az Európai Parlament és a Tanács rendelete**  
**a szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmakról és az (EU)**  
**2017/1001 rendelet módosításáról**

{COM(2023) 232 final} - {SEC(2023) 174 final} - {SWD(2023) 123 final} -  
{SWD(2023) 124 final}

## Vezetői összefoglaló

Hatásvizsgálat a szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmak nyilvántartását, a szabadalmak nélkülözhetlenségi értékelésére szolgáló rendszert, a FRAND-vitarendezési mechanizmust és a szabványok összesített jogdíjának előzetes meghatározására szolgáló eljárást létrehozó rendeletjavaslatról.

### A. A fellépés szükségessége

#### Miért? Milyen problémát kell megoldani?

A szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmak (más néven: „SEP”) olyan szabadalmak, amelyek egy ipari szabvány teljesítéséhez szükséges technológiát védenek. Ilyen szabványok például a kommunikációs szabványok (pl. 3G, 4G, 5G, WiFi, NFC), az audio-/videotömörítési és -kitömörítési szabványok (MPEG, HEVC), valamint az adattárolás és -csere szabványosított technológiái (CD és DVD), a fényképformátumok (JPEG) és az otthoni audio/videó interoperabilitás (HAVi). A gyakorlatban sok kommunikációs szabvány minden csatlakoztatott eszközre vonatkozik, beleértve a telefonokat, okostévéket, hálózatra kapcsolt autókat, intelligens fogyasztásmérőket és mobilfizetési terminálokat; és más szabványok is sokféle termékben használatosak. A „dolgok internetének” (Internet of Things, IoT) terjedésével, valamint a zöld átállást célzó számos kezdeményezéssel (pl. energiatakarékosság) egyre szélesebb körben alkalmazni fogják azokat a szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmakat, amelyek mindezen szabványokra kiterjednek (különösen a kommunikációt illetően).

A szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmak abban az értelemben „nélkülözhetetlenek”, hogy a termékek a szabadalmaztatott találmány alkalmazásának köszönhetően tudnak megfelelni egy műszaki szabványnak. Így a szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalom jogosultja kiválságos piaci erővel rendelkezik a szabványosított technológia alkalmazójával szemben, mivel az ő szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmának használatára nincs alternatíva. Bár egyes funkciók (pl. videó) esetében létezhet több különböző szabvány is, bizonyos, széles körben használt szabványok (különösen a 4G és 5G típusú mobilkapcsolatok) esetében nincs alternatíva. Az említett piaci erő korlátozására, illetve az azzal való visszaélés megakadályozására a szabványalkotó szervezetek arra kötelezik az adott szervezetben tagsággal rendelkező és a SEP-jeiket náluk bejelentő vállalatokat, hogy azok hasznosítását „tisztességes, észszerű és megkülönböztetésmentes” (FRAND) feltételekkel engedélyezzék az alkalmazók számára. Ezen az általános kötelezettségvállaláson kívül azonban nincs olyan uniós jogszabály, amely kifejezetten szabályozná a SEP-ek hasznosításának engedélyezését.

E kezdeményezés előkészítése során a Bizottság számos bizonyítékot begyűjtött az érdekelt felektől, köztük a kkv-któl, amelyek azt jelezték, hogy a SEP-ek hasznosításának engedélyezési folyamata nem hatékony, továbbá átláthatóbbá és egyben strukturáltabbá kell tenni. A SEP-ek hasznosításának engedélyezésével kapcsolatos kérdések rendszeresen a versenyhatóságok, köztük az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatósága elé kerülnek.

A legfontosabb kérdések közé tartoznak a magas engedélyezési tranzakciós költségek és a SEP-jogdíjterhekkel kapcsolatos bizonytalanság. Elegendő információ hiányában az alkalmazók képtelenek a licencköltségeket figyelembe venni a termékgyártás megtervezésekor, mivel nem tudják megfelelő időben előre felmérni, hogy milyen mértékben függenek a SEP-ektől. Ez utóbbiak jogosultjai viszont arról panaszkodnak, hogy a tárgyalások hosszadalmasak és költségesek, különösen akkor, ha az alkalmazók nagyvállalatok. Konkrétan a következő tényezőket sikerült azonosítani, amelyek e problémák mögött

meghúzódnak: Először is, csak korlátozott információ áll rendelkezésre arról, hogy kik a SEP-jogosultak, és nem biztos, hogy minden szabadalom, amelyre engedélyt kérnek, valóban szükséges (elengedhetetlen) egy szabvány alkalmazásához. Másodsor, nagyon kevés információ áll rendelkezésre a SEP-licenccdíjakról (FRAND-jogdíj), így a kevés szakértelemmel vagy erőforrásokkal rendelkező vagy ezeknek híján lévő alkalmazók képtelenek megítélni, hogy ésszerűek-e a SEP-jogosultak jogdíjkövetelései. Végezetül pedig az engedélyezési viták idő- és költségigényesek lehetnek. Ezért pusztán az ideiglenes intézkedés esélye (amely az állítólagosan jogsértő termékek gyártásának felfüggesztéséhez vezet), valamint egy hosszú és költséges bírósági eljárás valószínűsége jelentős nyomást gyakorolhat az alkalmazókra, különösen a kkv-kra, hogy olyan engedélybe egyezzenek bele, amely nem feltétlenül felel meg a FRAND-nak. A SEP-jogosultak számára a pereskedés szintén jelentős erőforrásokat – sok időt – emészt fel, amely alatt nem folyik be jogdíjbevételek.

A licenbbevételek piaca jelentős. A 2015-ös becslések szerint ez csak a mobiltelefonokra vonatkozó szabványok esetében világszerte mintegy 18 milliárd USD-t tett ki. Feltételezve, hogy az uniós vállalatok az uniós GDP arányában fizetnek, az uniós alkalmazóktól évente legalább 3 milliárd EUR jogdíjbevételek származik. Világszerte mintegy 261 aktív SEP-licenccadó van, ebből 31 az EU-ban (a legfontosabb szereplők a Nokia, az Ericsson, a Phillips és a Siemens), amelyek a világ szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalmainak mintegy 15 %-át birtokolják. Az EU-ban a potenciális alkalmazók száma 3800-ra tehető.

#### **Mi e kezdeményezés kívánt eredménye?**

E kezdeményezés céljai a következők: i. annak biztosítása, hogy a végfelhasználók, köztük a kisvállalkozások és az uniós fogyasztók ésszerű áron részesülhessenek a legújabb szabványosított technológiákon alapuló termékek előnyeiből, ii. az EU vonzóvá tétele az innováció és a szabványfejlesztés számára (a globális résztvevők viszonylatában is), és iii. annak biztosítása mind az uniós SEP-jogosultak, mind pedig az alkalmazók számára, hogy az EU-ban folytassanak innovációt, az EU-ban állítsanak elő és értékesítsenek termékeket, és versenyképesek legyenek a nem uniós globális piacokon.

Ezen eredmény elérése érdekében a kezdeményezés elő kívánja mozdítani a SEP-ek hasznosításának engedélyezéséről szóló tárgyalásokat, és csökkenteni kívánja a tranzakciós költségeket mind a SEP-jogosultak, mind az alkalmazók számára azáltal, hogy i. egyértelműbbé teszi, hogy ki a SEP jogosultja, és mely SEP-ek valóban nélkülözhetetlenek, ii. egyértelműbbé teszi a FRAND-jogdíjakat és az egyéb feltételeket, és iii. megkönnyíti a SEP-vitarendezést.

#### **Milyen többletértéket képvisel az uniós szintű fellépés?**

Az uniós szintű fellépés várhatóan költségmegtakarítást eredményez az érdekelt felek – a SEP-jogosultak és -alkalmazók –, valamint a tagállamok számára. Így például egyetlen SEP-nyilvántartás, szabadalomcsaládonként egy nélkülözhetlenségi ellenőrzés, az ellenőrzéseknek egy közös módszertana, valamint a FRAND-feltételekkel kapcsolatban egy egyszerűsített és átlátható békéltetési eljárás lesz. A SEP-jogosultaknak és -alkalmazóknak – ellentétben a nemzeti megoldásokkal – nem kell minden egyes uniós tagállamban ugyanazokat a költségeket megfizetniük, ami különösen azért praktikus, mert a legtöbb szabvány regionális vagy globális.

### **B. Megoldások**

**Milyen jogalkotási és nem jogalkotási szakpolitikai alternatívák merültek fel? Van-e előnyben részesített megoldás? Miért?**

A szakpolitikai alternatívák fokozatosan épülnek fel, mindegyik új elemekkel egészíti ki az előzőt.

- 0. alternatíva: **Nincs szakpolitikai változás.**
- 1. alternatíva: **Önkéntes iránymutatás.** Ez a SEP-ek hasznosításának engedélyezésével kapcsolatos nem kötelező érvényű iránymutatás kidolgozását jelenti. Az EUIPO-n<sup>1</sup> belül létrehozott SEP-kompetencia-központ ingyenes tanácsadást (köztük képzéseket is) nyújtana a kkv-knak az engedélyezési tárgyalásokkal kapcsolatban, valamint figyelemmel kísérné a SEP-ek piacát, tanulmányokat készítené azok hasznosításának engedélyezéséről és előmozdítaná az alternatív vitarendezést.
- 2. alternatíva: **SEP-nyilvántartás nélkülözhetetlenségi ellenőrzésekkel.** Azon SEP-jogosultaknak, akik jogdíj ellenében hasznosítási engedélyt kívánnak adni a szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalmukra, és azt az EU-ban érvényesíteni kívánják, be kell jegyeztetniük a szabadalmaikat a SEP-nyilvántartásba. A nyilvántartás minőségének ellenőrzése érdekében a nélkülözhetetlenségi ellenőrzést egy független értékelő végezné a Bizottság által uniós szinten meghatározandó módszertan és az EUIPO által kezelt rendszer alapján. Az allehetőségek a következők: i. az összes bejegyzett szabadalom ellenőrzése, vagy ii. a SEP-jogosultak/-alkalmazók által előre kiválasztott kis számú szabadalom és minden egyes SEP-jogosult által bejegyzett szabadalmak véletlenszerű mintájának ellenőrzése.
- 3. alternatíva: **SEP-nyilvántartás nélkülözhetetlenségi ellenőrzésekkel és békéltetési eljárással.** Mielőtt peres eljárást indítanának, a SEP-ek hasznosításának engedélyezésével kapcsolatos jogvitában érintett feleknek kötelező békéltetési eljárásba kellene átesniük (bizonyos kivételekkel). A független békéltető megpróbálná segíteni a feleket abban, hogy kölcsönösen elfogadható engedélyezési feltételekben egyezzenek meg. Az eljárás végén a békéltető nem kötelező érvényű jelentést ad ki a FRAND-arányra vonatkozó ajánlásokkal (amelynek van egy bizalmas és egy nem bizalmas része).
- 4. alternatíva: **Összesített jogdíj a SEP-ek esetében.** Eljárásokat hoznának létre a szabvány közzététele előtt vagy röviddel utána történő felhasználásért járó összesített jogdíj (azaz a teljes maximális ár) meghatározására. A SEP-jogosultaktól elvárják, hogy megállapodjanak ilyen jogdíjról (esetleg a kompetencia-központ független közvetítőjének segítségével). Emellett mind az alkalmazók, mind pedig a SEP-jogosultak szakértői véleményt kérhetnének az összesített jogdíjról, és minden érdekelt fél kifejtethné véleményét. Végül pedig a békéltetés során is meg lehetne határozni az összesített jogdíjat. Ez az összesített jogdíj nem lenne kötelező érvényű, és a SEP-nyilvántartásban kerülne közzétételre.
- 5. alternatíva: **SEP-elszámolóház.** Egyablakos ügyintézési pont létrehozása az alkalmazók számára, hogy a kompetencia-központnál letétbe helyezett összesített jogdíj befizetésével SEP-hasznosítási engedélyeket szerezzenek. A SEP-jogosultaknak tájékoztatniuk kell a központot arról, hogyan osszák fel közöttük az összesített jogdíjat, és csak akkor tudják beszédni a jogdíjfizetéseket, ha ez megtörtént. Emellett hasznosítási megállapodásokat kell kötniük minden olyan alkalmazóval, aki letétet helyezne el. A SEP-jogosultak által a letétbe helyezéstől számított egy éven belül be nem szedett jogdíjakat az alkalmazók visszakapják.

Valamennyi alternatíva esetében a kompetencia-központ díjat számítana fel saját

<sup>1</sup> Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala.

tevékenységeinek, valamint a külső szakértők (nélkülözhetetlenségi értékelők és békéltetők) tevékenységeinek költségeiért.

### Ki melyik alternatívát támogatja?

Az alternatívákat a meglévő szakirodalom alapos elemzését követően dolgozták ki, beleértve a SEP-szakértők csoportja és az iparág által a webinárium sorozat során nyújtott hozzájárulását is. Ezeket megvitatták az idevágó gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező szakemberekkel is. A legtöbb alternatíva összehasonlítható a SEP-szakértők csoportja által tett javaslatokkal, amelyek a tagok jelentős támogatását élvezik. Emellett a nyilvános konzultáció során határozott igény mutatkozott arra, hogy a SEP-ekről és a FRAND-jogdíjakról – beleértve az összesített jogdíjakat is – több nyilvános információ álljon rendelkezésre (különösen a SEP-alkalmazók kérték ezt). A válaszadók mintegy 53 %-a találta hasznosnak a választottbírósi eljárást, és 35 %-a a közvetítést. A válaszadók megjegyezték, hogy ezen eszközök használata nem eléggé elterjedt, elsősorban bizalmas jellegük miatt. A meglévő mechanizmusok hiányosságait a javasolt békéltetési (FRAND-meghatározási) eljárás orvosolja. A kkv-k különösen azt jegyezték meg, hogy nem rendelkeznek elegendő erőforrással a SEP-jogosultakkal folytatott tárgyalásokhoz, következésképpen minden olyan intézkedést támogatnak, amely csökkenti tranzakciós költségeiket.

### C. Az előnyben részesített alternatíva hatásai

#### Melyek az előnyben részesített alternatíva (ha nincs ilyen, akkor a főbb alternatívák) előnyei?

Az előnyben részesített lehetőség a 4. alternatíva. Ez az alternatíva csökkenti az információs aszimmetriát a SEP-jogosult és az alkalmazó között azáltal, hogy az utóbbi számára tájékoztatást nyújt arról, hogy kik a jogosultjai az érintett SEP-nek, hány SEP-et jegyezték be, és mekkora ezek nélkülözhetlenségi aránya (az összes bejegyzett SEP reprezentatív véletlenszerű mintájából levezetve), valamint mekkora a szabványosított technológia használatának potenciális [vagy maximális] összköltsége (összesített jogdíj). A tárgyalás előtti kötelező békéltetés valószínűleg körülbelül 1/8-ra csökkenti a SEP-jogviták rendezésének költségeit, mivel a békéltető mindkét felet segíti a megállapodás elérésében. A kompetencia-központ objektív tájékoztatást, iránymutatást és támogatást nyújt a kkv-knak a SEP-ekkel és azok hasznosításának engedélyezésével kapcsolatban. Az alábbi táblázat az előnyöket és a költségeket mutatja be

1. táblázat: Az előnyben részesített alternatíva átlagos éves becsült költsége és haszna érintett félként és helyszínenként (millió EUR).

		EU	nem EU	Összesen
A szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmak alkalmazói (SEP-alkalmazók)	Költségek	-0,77	-0,77	-1,5
	Hasznok	12,89	13,03	25,9
	<i>Nettó</i>	<i>12,11</i>	<i>12,26*</i>	<i>24,4</i>
A szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmak jogosultjai (SEP-jogosultak)	Költségek	-8,13	-46,04	-54,2
	Hasznok	3,79	21,50	25,3
	<i>Nettó</i>	<i>-4,33</i>	<i>-24,54</i>	<i>-28,9</i>
<i>Részösszeg (nettó hatás az alkalmazókra és a jogosultakra)</i>		<i>7,8</i>	<i>-12,3</i>	<i>-4,5</i>

Haszon az Európai Szabadalmi hivatal/a nemzeti szabadalmi hatóságok szintjén	29,0		29,0
<i>Összes nettó haszon</i>	<i>36,8</i>	<i>-12,3</i>	<i>24,5</i>

\* Az EU-ban leányvállalatokkal rendelkező, nem uniós alkalmazókra vonatkozik.

Megjegyzés: kerekített számok, amelyek befolyásolhatják az összegeket.

### **Milyen költségekkel jár az előnyben részesített alternatíva (ha nincs ilyen, akkor milyen költségekkel járnak a főbb alternatívák)?**

Az előnyben részesített alternatíva költségeinek nagy részét a SEP-jogosultak viselnék, akik főként az EU-n kívüli országokban találhatóak. Ezek a költségek főként a szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalom bejegyzési díjából és a nélkülözhetetlenséget értékelők díjazásából állnak. Emellett egyelőre be nem látható mértékű költségek merülhetnek fel az alternatíva közvetett hatásai miatt, amelyek szabadalmaztatási tevékenységet keletkeztethetnek, és ezáltal növelhetik a szabadalmak fenntartásának költségeit.

### **Hogyan érinti a fellépés a vállalkozásokat, köztük a kis- és középvállalkozásokat és a mikrovállalkozásokat?**

A SEP-ek uniós székhelyű jogosultjai között viszonylag kevés kkv van (egyszámjegyű). A SEP-ek kkv-nak minősülő jogosultjainak jelenleg nincsenek meg az erőforrásaik ahhoz, hogy a szabványmegfelelési szempontból elengedhetetlen szabadalmak hasznosítását hatékonyan engedélyezzék. A nyilvántartás láthatóvá tenné és felértékelné SEP-portfóliójukat, az összesített jogdíj segítené jogdíjigényük alátámasztását, a FRAND-meghatározási (békéltetési) eljárás pedig lehetőséget nyújtana számukra, hogy költséges pereskedés nélkül törekedjenek a hasznosítás engedélyezésére (lásd a 3. lépésnél a magyarázatot). A SEP-jogosult kkv-k számára emellett a díjak csökkentése is előnyös lenne.

Az azonosított 3 800 potenciális SEP-alkalmazó mintegy 85 %-a kkv. Az innovatív kkv-k már számos alkalmazást létrehoztak olyan szabványok felhasználásával, mint a mobiltelefon, a Wi-Fi és az NFC. Ezért az ilyen kkv-k számára releváns az a kérdés, hogy hogyan lehet ezen technológiák hasznosítását engedélyeztetni. Ez a kezdeményezés olyan fontos problémákkal foglalkozik, amelyekkel a kkv-k a SEP-tárgyalások vagy az üzleti tervezés során szembesülnek, mint például a SEP-portfóliók mérete, az összesített jogdíj és a FRAND-meghatározás. A kezdeményezés emellett a kkv-k számára kedvezményes díjakat kínál a kompetencia-központ szolgáltatásainak igénybevételéért, valamint ingyenes SEP-tanácsadást.

### **Jelentős lesz-e a tagállamok költségvetésére és közigazgatására gyakorolt hatás?**

Nem. A tervezett rendszert az EUIPO által a bejegyzésért, a nélkülözhetetlenségi ellenőrzésért, a forrásokhoz való hozzáférésért és a békéltetésért beszedett díjakból finanszírozzák.

### **Lesznek-e egyéb jelentős hatások?**

Nincsenek más várható jelentős hatások.

## **D. További lépések**

### **Mikor kerül sor a szakpolitikai fellépés felülvizsgálatára?**

Az első értékelésre a rendelet hatálybalépésétől számított öt év elteltével kerül sor.